

Seeniorite õppimise eripära

Tiina Tambaum

tiina.tambaum@tlu.ee

Seeniorite täiendkoolitus: vajadus, eripära ja võimalused
9. september 2014

TALLINN UNIVERSITY
Estonian Institute for Population Studies

Tallinna Ülikooli Eesti Demograafia Instituudi nooremteadur
Geragoogika lektor Kasvatusteaduste Instituudis

2013/2014 SHARE Eesti projekti juht. (Individuaalse vananemise, tööjätu ja tervise
longituudne uuring Euroopa 50+ elanike seas)

Uurimisteema – eakate õppimine, mitteprofessionaalsed õpetajad (sh noorukid) eakate
juhendaja rollis

Haridustaust

Mag – 1991 Tartu Ülikooli matemaatikateaduskond

MA – 2001 Tartu Ülikooli filosoofiateaduskonna pedagoogika osakond

MBA – 2004 EBS, ettevõtluse õppetool

Kuulumine liitudesse

British Society of Gerontology, The Association for Education and Ageing, ESREA (European Society
for Research on the Education of Adults) alamvõrgustik Education and Learning of Older Adults,
EURAG (The European Federation of Older Persons), Kuldliiga Algatus, Gerotarkuse algatus

Publikatsioonid

2014 – Passing on Skills and Knowledge as Part of Learning for **Older Men**: Readiness and Obstacles
among Older Men in the Municipality of Tartu

2012 – Elderly learners in **combined-age learning groups** picking up on new professional skills.

2010 – **Expectations** of the Elderly **for the Internet** as an Influencing Factor for the Internet Teaching.

Ilmumas – **Young Tutors** Facilitating the Acquisition of Basic E-skills by Older Learners: The Problem
of Selecting the Learning Topics

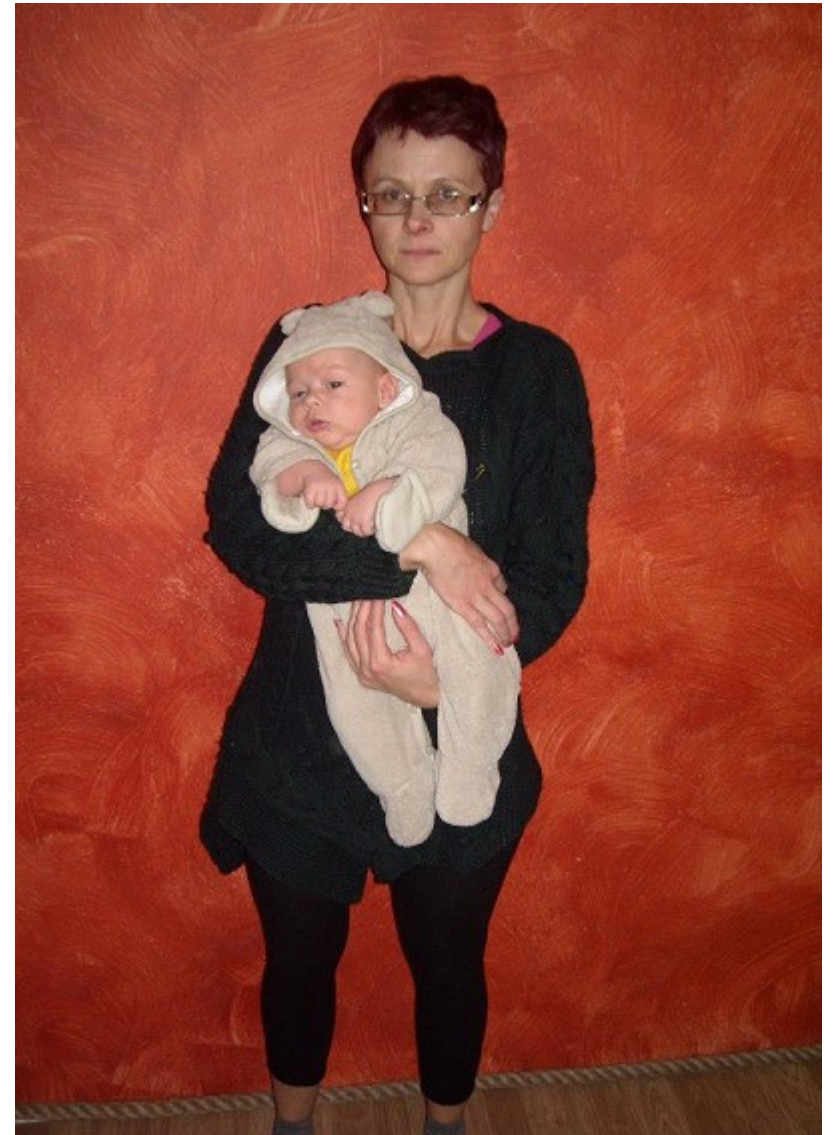
Ilmumas – **Haridusgerontoloogia** peatükk esimeses eestikeelses Gerontoloogia õpikus

Kes on vanemaealine? Kui vana on vana?

Looge endale silmade ette pilt
ühest inimesest,
kelle kohta me ütleme:

vanaisa
vanaema

Vanemaealist ei määratleta passijärgse vanuse alusel

I eluetapp – lapseiga – sõltuv teistest

II eluetapp – tööiga – sõltumatu, kohustus ise endale elatist teenida, üldjuhul kohustused ka teiste ees

III eluetapp elukaares on kätte jõudnud siis, kui

inimesel puudub sund käia tööl leivateenimise eesmärgil ja puuduvad ülalpeetavatega seotud otsesed kohustused,

ning kestab kuni surmaeelse füüsilise allakäiguni, mil inimene muutub teistest sõltuvaks (**IV eluetapp**)

Mis eristab vanemaealist õppijat keskealisest õppijast?

Vanemaealiste hulgas on vaid üks ühine omadus – nad on kõik äärmiselt erinevad (**mittehomogeenne** grupp)

=> Vanemaealised õpivad igaüks isemoodi.

III ja IV eluetappi jõudnute hulgas on üks ühine omadus – neil puudub väline **motivatsioon** õppida.

=> Pensioniealise ainus motiveerija on tema ise.

Motivatsioon on väga paljudel väga habras.

Mis on õppimine?

TALLINN UNIVERSITY
Estonian Institute for Population Studies

Mis on õppimine

Õppimine on tegevus, millega indiviid tekitab **muutuse** oma oskustes, teadmistes, hoiakutes või võimetes.

Õppimine toimub vaid interaktsioonis.

Formaalne õppimine – tegevus selleks ette nähtud institutiooni (õppeasutuse) määratletud hierarhilises süsteemis => **turismireis**

Mitteformaalne õppimine – süstemaatiline, organiseeritud hariduslike eesmärkidega tegevus väljaspool formaalharidussüsteemi => **iseseisev maadeavastamine**

Informaalne õppimine – protsess, mil inimene omandab teadmisi, oskuseid, hoiakuid ja võimeid oma igapäevase elu käigus, ilma et tegevusele oleks püstitatud õppimise eesmärki => **Otsus liikuda uude keskkonda, “minna jalutama” ja hiljem mõtestada, mis toimus ja mis on muutunud**

Vanemaealiste õppimise eripärad

Mis on muutunud?

1.1 Kuidas inimene „vangistab“ ennast ise

Inimene ei tee kindlasti ise esimest sammu, kui ta tajub, et ümbrus ei ole **turvaline**.

Ebaturvalisuse tunde loob inimene endale ise (**mentaalne konstruktsioon**) ja see tekib kui

- ümbrust tunnetatakse negatiivsena (ei saa hakkama, võõras, ei hinnata)
- ümbrus ei kaasa inimest (ei saa kaasa rääkida selles, mis toimub), tal pole võimalust seal oma asja ajada
- kehv ligipääs mistahes teenustele

1.2 Psühholoogilised muutused – alusetu arvamus, et õppimiseks pead olema „endine“

- “Oleme realistid. Me peame elama selles ajas ja selles ruumis, selle lati kõrgusel. ”
- “Paljudel juhtudel minu aeg hakkab otsa saama, et mitte midagi kapitaalset ette võtta, kapitali raisata.”
- “Õppimine on nisuke asi, et lugeda ju võib, aga mis sulle, sitale, meelde jääb.“
- “Mälumängu meeskonda ma vaevalt läheks, sest mõistus ei ole enam nii terav.”
- “Paned asja ära, 15 min pärast mõtled pea paksuks, kuhu panid.“

2. Vanuselised füsioloogilised muutused, mis mõjutavad õppimist

Protsessid aeglustuvad:

füüsiline jõudlus nõrgeneb,
lühimälu nõrgneb,
võime toime tulla täiesti uute probleemidega
tähelepanu-, mõtlemis-, otsustus- ja õppimisvõime
aeglustub,
kohanemisvõime erinevate stressoritega aeglustub,

aga ei kao.

3. Füüsilise ruumi takistused

Tsitaadid

- “Kõige hullem on **trepist** käimine.”
- “Talvel on nii, et tunnelist läbi käimine on ohtlik asi.” (**Libe**)
- “Ruumi on vaja, **õhku**. Lasteaias on ruumid jah. Aga seal on selline õhupuudus, ma ei saa seal käia. Rahvast tuli lõpuks nii palju, et enam ei olnud õhku.”
- “Kinosse ei tahtnud minna, kuigi meile tehti piletid välja. „Maie ja Valdur“ film oli, mul ei olnud troppe kõrvas, **hirmus kisa oli**. Ma ei tea, kes need filmimnäitajad olid, kas nad on peast põrunud.”
- “Metsas ma nüüd ei käi enam, tervise pärast. Võsas niisama kolistan. **Kauge** on metsa käia.”
- “Mõnest esinemisest olen ära ütelnud ka, kui väga kaugel on.”

4. Vanuselised sotsiaalsed muutused, mis mõjutavad õppimist

Sõbrad on surnud (8)

Inimesed on muutunud, pole enam endised (8)

Inimestel on teised huvid, ei tunne neid (15)

Ei klapi nendega (5)

Teised ei võta vedu (3)

**Pole inimesi enda ümber, kellega suhelda
(NB! Õppimine toimub vaid interaktsioonis)**

Lahendused I

Vanemat inimest ümbritsevatel inimestel lasub vastutus olla tema väliseks motiveerijaks.
NB! See nõuab “lulli järjekindlust“

KOV ja kogukond peab looma võimalused teha geograafiliselt lähestikku elavad inimesed omavahel tuttavaks

Keegi kuskil õpeta meid saama vanaks. Tuleb jagada teadmisi vanemaealiste muutunud õppimisviisidest ja (õppimis)võimest, mis ei ole kuhugi kadunud.

Vanem inimene on parem õppija kui noor

Lahendus II

Lahendused III

Selgitada, mis on õppimine, ja milleks ta hea on

- Õppimine ei ole päheõppimine
- Sellel, et ei mäleta, kuhu prillid panid, pole mingit pistmist ei vanuse ega mäluga. See näitab vaid vajadusele õppida tehnikaid, kuidas elu lihtsamaks teha.
- Õppimine peab kohanduma füsioloogiliste muutustega: aeglane tempo, vähe uut korruga, hoiduda tähelepanu hajutamisest, tagada edu- ja kontrollitunne toimuva üle
- **Õppimise parim vorm vanemas eas on oma teadmiste, oskuste ja hoiakute edasiandmine**

Täna!

tiina.tambaum@tlu.ee

Näotest

Ülesanne: jäta meelde, millise naise nägu on koos millise mehe näoga. Vaata iga pilti 4 sekundit (kokku 24 sekundit) ning loe juhendit edasi.

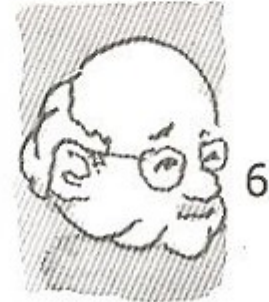

Näotest

3

6

5

a

d

e

b

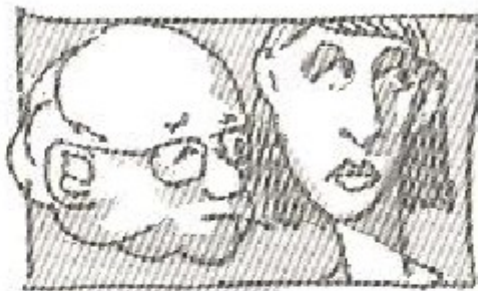
c

f

5-b

6-a

1-e

4-d

3-c

2-f